Pravidelná rubrika OJKT:

PŘEDSTAVUJEME OBCE NAŠEHO REGIONU

SVIJANY – světoznámá obec nejen dobrého piva

Svijany je obec západně od města Turnova na řece Jizeře a patří k nejvýznamnějším komunálním celkům v překrásné krajině Českého ráje, v její západní části. Okolí řeky Jizery mezi Turnovem a Mnichovým Hradištěm je velmi úrodné a vyhlášené svojí první bonitou půdy; v minulosti, i té velmi dávné, bylo vždy osídleno. Z pravěku, tzn. doby před 2000 lety, máme důkazy v archeologických nálezech keramických nádob, zejména v nalezených slavných „bronzech svijanských", což je 24 ks bronzových sošek představujících kachničky či labutě. Jinak jsou nazývány „Svijanské labutěnky" a 18 jich je uloženo v Národním muzeu v Praze a pár jich uchovává turnovské muzeum. Jejich význam je značný neboť, jsou zmiňovány i v literatuře o archeologických nálezech ve střední Evropě a odborníci o nich přednášejí na univerzitách i ve Spojených státech amerických.

První písemná zmínka o vsi Svijany je doložena k datu 23. srpna 1345, kdy je připomínán Mikuláš, mnich v Hradišti, který byl „grandigarius in Swinian". Druhá zmínka je v záznamech v klášteře v Mnichově Hradišti, že mniši prodávají svůj hospodářský dvůr s chovem sviní ve Sviňanech Janu z Vartenberka, a to roku 1417.

V roce 1420 byl vybudován na řece Jizeře mlýn a spolu s ním osada Podol. Od té doby, až do roku 1929, jsme měli dvě části, a to Podolí a Svijany (okolí zámku).

Doba husitská se nevyhnula ani Svijanům a okolí. Husité na čele s Janem Žižkou táhnou spolu s orebitskými a táborskými oddíly krajem, aby trestali bezbožné a nezdárné, ale přitom také sami zbytečně plení. V roce 1468 byla obec zpustošena německým vojskem bojujícím s částí domácí šlechty proti českému králi Jiřímu z Poděbrad, který byl v čele českého vojska a zvítězil.

Už v roce 1564 získává várečné právo pivovar ve Svijanech a je jedním z nejstarších dodnes fungujících pivovarů v Čechách.V té době patří Svijany pod vládu Vartenberků, kteří mají základní sídlo na zámku Rohozec. Teprve v roce 1578 byl vystavěn Svijanský zámek a kaple, na jejímž portále je znak a letopočet dokončení stavby.

V letech 1608 – 1621 vládl na panství svijanském Jáchym Ondřej Šlik, který byl velmi vzdělaný a stal se vůdcem české šlechty. V té době bylo Svijanské panství v největším rozmachu a patřilo do něj 68 osad

Historický pivovarský erb.

a vesnic a polovina města Turnova. Dokonce v roce 1617 vydává Ondřej Šlik souhlas se stavbou městské turnovské radnice. Tento rozmach však ukončila bitva na Bílé hoře roku 1620, kdy byla vládnoucí česká šlechta, vesměs se hlásící k protestantismu, poražena a navíc následně krvavě zdeptána katolickými Habsburky a jejich spřeženci. Vůdce protestanské šlechty svijanský pán Ondřej Šlik byl popraven jako první z českých pánů na Staroměstském náměstí v Praze. Patřil přitom ve své době vedle pana Budovce z Budova a Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdružic k nejvzdělanějším českým šlechticům – nositelům nové a vyspělejší kulturnosti.

Zámek a celé panství získal jako konfiskát ctižádostivý a bezskrupulózní Albrecht z Valdštejna, který jej spojil s panstvím Mnichovo Hradiště již Valdštejnům patřícím.

V době Rakouského císařství byla postavena císařská silnice v Podolí. V roce 1820 kupují Svijanské panství Rohanové, původně francouzští šlechtici, kteří koupili i zámek Sychrov.

V roce 1866 byla Prusko-rakouská válka a bitva v Podolí o most přes Jizeru, kdy se vyznamenala na rakouské straně „Pražská chasa“, která v noci z 26. – 27. června bránila Prušákům v postupu přes řeku Jizeru. Bitva byla velmi těžká a most se podařilo ubránit. Na památku padlých byl postaven vojenský hřbitov, kde jsou uloženy ostatky 134 vojáků a 5 důstojníků v čele s podplukovníkem Grygarskym. Celkem historické kroniky uvádějí 1920 padlých. Vysoké číslo je ovlivněno započítáním i zemřelých v lazaretu v Sobotce, kam byli ranění vojáci převezeni. *(O samotné bitvě o svijansko-podolský most píše Martin Barus v samostatném článku před tímto představením historie i současnosti Svijan.)*

V roce 1878 byl založen Sbor dobrovolných hasičů Podolí-Svijany. V té době dosáhla obec vysokého počtu obyvatel, kdy Podolí mělo 280 obyvatel a Svijany 500 obyvatel. Hasičský sbor je dosud nejstarší fungující obecní spolek, který vyvíjí po celou dobu své existence bohaté aktivity.

V téže době existoval i divadelní spolek J. K. Tyla, o kterém není dochována žádná dokumentace. Dokladem jeho činnosti je ručně malovaná opona, na které je pohled na Svijany z jižní strany v provedení malíře Bohumila Ženíška z Mnichova Hradiště. *Tato opona* je chloubou obce dodnes a *je nyní čtenářům sborníku OJKT představena na titulní straně obálky tohoto čísla.*

Význam obce Svijany-Podolí na počátku 20. století je vidět i z území, které bylo tehdy začleněno pod její správu. Na jejím území byly dvě

pošty, jedno vlakové nádraží (dnešní Loukov), cukrovar, pivovar, mlýn. Vyráběly se zde i motocykly zn. Perun (jeden exemplář je v Národním technickém muzeu).

Během první světové války bylo odvedeno ze Svijan celkem 117 mužů. Po válce pokračoval rozvoj obce. Dvě pekařství, benzinová pumpa, zámečnictví, zemědělství, cukrovarnictví a samozřejmě pivovar a mlýn. Spolková činnost byla na vysoké úrovni.

V roce 1929 výnosem Ministerstva vnitra se slučují osady Svijany a Podolí pod společný název Svijany. Rozvoj obce pokračoval otevřením nové budovy školy v roce 1932, kde byla i pošta. Následně v roce 1937 byla postavena budova Kampeličky.

Po druhé světové válce bylo založeno JZD, které se později neudrželo a pole obhospodařovaly Státní statky. Spolkovou činnost zajišťovalo v padesátých letech jen loutkové divadlo a hasičský sbor, který však dokonce svépomocí postavil novou budovu hasičské zbrojnice.

Po roce 1968 byly ještě Svijany (od r. 1960 zapojené komunistickou územně-právní reformou coby součást nového libereckého okresu), nedobrovolně přiřazeny územním uspořádáním pod obec Příšovice a jeden společný MNV Příšovice. Současně byla přemístěna pošta a zdravotní středisko. Teprve v roce 1990 jsou Svijany opět historicky po právu samostatnou obcí. Nyní je budova Kampeličky po celkové rekonstrukci a je zde Obecní úřad a Místní knihovna. V budově bývalé pošty a školy je nově vybudováno šest bytů pro mladé rodiny. Ve druhé části budovy je zrekonstruována tělocvična pro veřejnost, společenská místnost s kuchyňkou a klubovna pro zájmovou činnost dětí.

V současné době máme katastr o velikosti 279 ha a v obci máme 280 obyvatel. Spolková činnost obyvatel a předpoklad kulturního vyžití v rámci společenského života obce a uplatnění zájmové činnosti jsou tyto činné spolky:

Sbor dobrovolných hasičů (1878)
SK Svijany – sportovní klub
Myslivecké sdružení Jizera Svijany,
Rybářský svaz ČR základní organizace Svijany,

Pravidelnou celoroční činnost vyvíjejí *rybáři a jejich příznivci*. Mají dohled nad hospodařením ve vlastních (státem přidělených) vodách, jako je například tůň u Loukova, Písečák a úsek řeky Jizery. Nejenže se starají o vysazování mladých ryb, ale také i o výchovu mladých rybářů. Pořádají pro ně rybářské závody.

Rovněž *myslivecká organizace* se stará o děti svých členů a populárně naučnou formou, spolu s ukázkami ulovených trofejí na mysliveckém dni se snaží rozšiřovat svojí členskou základnu.

A tady mají zázemí ti spoluobčané, kteří rádi provozují sálové sporty či připravují různé společenské akce.

Sportovní klub je mladá nově založená organizace, ale velmi rychle se rozvíjející. Je zaměřena svojí činností na akce pořádané pro děti a širokou veřejnost. Jedná se o výlety do hor na jaře a na podzim, kde je programem turistika a poznání příslušné oblasti. Další akce Dětský den, Hurá na prázdniny, Konec prázdnin, Mikulášské pracování, Čarodějnice a další.

Sbor dobrovolných hasičů je nejstarší fungující spolek v obci. Rovněž má oddíl mladých hasičů, kteří bojují na sportovním poli a soutěží ve svých hasičských dovednostech s mladými hasiči v příslušném okrsku. Jejich vzorem je družstvo dospělých, které při účasti v hasičských soutěžích dosahuje vynikajících výsledků a přiváží do Svijan překrásné poháry a medaile vyjadřující jejich umístění. V majetku organizace je ve výstavních vitrínách uloženo více než 170 pohárů. Většina za posledních 15 let. Tato stálá výstava je hlavní motivací pro mladé hasiče, kteří se snaží dospělé následovat. Tradicí je již velká hasičská soutěž v požárním útoku, „Svijanská 13“.

O mládí se hodně stará místní sbor dobrovolných hasičů a blahodárně působí na výchovu své „drobotiny“.

Všechny spolky se dobře starají o mládež, neboť mají společnou myšlenku a heslo „Kdo si hraje nezlobí“. Současně se ukazuje pravda, že děti se poznají, osamostatňují se v rozhodování, zvyšuje se jejich sebevědomí správným směrem a vědí, že jsou ze Svijan. Práce s dětmi poutá k sobě i jejich rodiče a i rodiče získávají vztah k naší obci a ke společenskému životu.

Od roku 2011 je založena nová tradice spolupráce s pivovarem akcí *Svijanské pivobraní,* která se koná poslední srpnovou sobotu a je doprovázena přehlídkou různých hudebních žánrů.

V roce 2005 se obec přihlásila do soutěže o titul Vesnice roku 2004 a byli jsme ohodnoceni titulem *Vesnice roku 2004 s Bílou stuhou* za práci s mládeží. Od té doby jsme každoročními účastníky. Získáváme diplomy za různé činnosti při zvelebování obce.

Obec Svijany má zajištěn svůj rozvoj schváleným dokumentem Programu obnovy vesnice, který je pravidelně doplňován. Máme schválenou územně plánovací dokumentaci ve formě již II. změny územního plánu a v současné době je tvořen nový územní plán v digitální podobě. Tato dokumentace určuje, v které části obce je povoleno podnikání a ve které části se bude obec rozvíjet formou individuální výstavby rodinných domků. V současné době máme připraveny lokality pro výstavbu cca 50 rodinných domků na pozemcích, které patří různým majitelům. Obec vlastní pozemky pro výstavbu 30 domků. – Právě nyní probíhá v horní části obce výstavba kanalizace, která by měla pomoci v likvidaci odpadních vod ve staré zástavbě. Kanalizace bude napojena na nově zrekonstruovanou čistírnu Pivovaru Svijany. – Technický pokrok je prezentován výstavbu nové vodní elektrárny Mlýna Perner. Pivovar využívá bioplyn z nové čistírny odpadních vod ke kogeneraci energie.

Obec Svijany je členem Mikroregionu Jizera, Sdružení Český ráj, Místní akční skupiny Turnovsko a Svazu obcí Libereckého kraje. – Územní poloha Svijan vzhledem k vysoce atraktivní oblasti Českého ráje, dobré dopravní dostupnosti do velkých měst je velmi výhodná. Atraktivnost Svijan zvyšuje připravenost obce pro individuální výstavbu a mimořádnost zejména v podnikání firem Mlýna Perner a Pivovaru Svijany.

Aktivita spolků zaměřená na práci s mládeží dává dobrý předpoklad rozvoje obce i do budoucna.

Ing. Petr LELEK,
starosta Svijan.

Svijanský pivovar aneb místo, kde se tradice snoubí s hospodářským pokrokem

Pivovar Svijany, respektive jeho produkty, znají milovníci pivního moku po celé republice. Malý regionální pivovar přerostl díky kvalitnímu pivu už dávno hranice svého regionu a jeho produkty se staly pivními fajnšmekry vyhledávané po celé republice.

První zmínka o malém pivovaru na západě Českého ráje pochází z roku 1564. Tehdy byl součástí hospodářského zázemí a důvodem, proč se právě zde pivo vařilo, bylo zvýšení finančního výnosu panství patřícího od roku 1565 Jaroslavovi z Vartemberka. Ten zde vystavěl i renesanční tvrz, již po jeho smrti postupně přestavěli následní vlastníci na zámek. Pivovar i zámek byly téměř vždy v ekonomické symbióze, takže se nepochybovalo o jejich společném zvelebování. Až po 2. světové válce od druhé poloviny r. 1945 došlo nejprv k jeho konfiskaci a posléze byl znárodněn a stal se provozem Severočeských pivovarů n.p. Ty zde působily až do roku 1990,

kdy vznikl státní podnik Pivovary Vratislavice nad Nisou, jehož součástí se stal až do roku 1992 i svijanský pivovar. Poté se pivovar přetransformoval na akciovou společnost a v roce 1997 se stal součástí stejné skupiny jako Pražské pivovary a.s., kde byl nejmenší a nejstarší. Vinou obchodní politiky Pivovarů Vratislavice a.s. a později Pražských pivovarů a.s. se svijanský pivovar dostal do odbytové krize a hrozilo mu uzavření.

Záchrana z krize přišla v roce 1998, kdy se novým vlastníkem stala **nově založená společnost Pivovar Svijany s.r.o.** Díky neuvěřitelnému nadšení, mravenčí práci týmu pivovaru a pod taktovkou finanční skupiny LIF byla odbytová krize zažehnána a pivovaru se začalo blýskat na lepší časy. Však také od roku 1998 výstav pivovaru stále roste. V roce 2001 prolomil hranici sta tisíc hektolitrů a v roce 2011 překročil hranici pěti set tisíc hektolitrů. Postupně se tak Svijany staly nejsilnější značkou Libereckého kraje, jejíž obliba závratně roste i v dalších regionech. Postupem doby se z Pivovaru Svijany stal jeden z největších nezávislých pivovarů v České republice.

Díky chemickým změnám, kvasinkám a poklesu pH dochází k vysrážení v budoucím pivu nežádoucích kalů. Oxid uhličitý je během kvašení vynáší na povrch kádě, kde na tekutině tvoří houstnoucí a tmavnoucí pěnu. To není žádná dobrota, a proto je pivovarskými z piva sbírána a vyhazována. Pivo na spilce kvasí šest až osm dní, každý den ho pečlivě kontrolujeme a v každé kádi zjišťujeme teplotu a stupeň prokvašení piva. Když nastane ta správná chvíle, je potřeba tzv. zelené pivo „zasudovat" do ležáckých tanků, kde si ještě jeden až tři měsíce poleží před tím, než bude vhodné ke konzumaci.

Se vzrůstajícím výstavem roste samozřejmě i zisk, ten však firma pravidelně investuje do dalšího rozvoje. I přes stále větší objem prodaného piva kladou místní důraz na tradici ve výrobě nápoje, investice jsou tedy plánovány s cílem zachovat současné výrobní postupy i při zvyšujícím se výstavu.

Není nad klasiku

Pivovar Svijany vyrábí pivo klasickou technologií. Výčepní piva, ležáky i speciální piva vznikají tzv. dekokčním způsobem vaření, dvoufázovým kvašením v otevřených kádích (odborně zvaných „spilka") a dlouhodobým zráním v ležáckých tancích při nízkých teplotách. Vaří se z vody čerpané z vlastních studní, slad se dováží z malých sladoven z Čech a Moravy a pivu samozřejmě nechybí žatecký chmel z vlastních chmelnic.

Na zdraví Františkovi

Svijanský pivovar nepatří mezi ty, které by každoročně chrlily pivní novinky. Po dlouhé době představil loni řezanou nefiltrovanou jedenáctku **Svijanský fanda.** I když původně byla určena jen jako dárek bývalému řediteli pivovaru a jeho zachránci Františkovi Horákovi, byla tak dobrá, že by byla obrovská škoda uvařit jen jednu várku. Všichni milovníci piva najdou „Svijanského fandu" v hospůdkách, restauracích nebo vybraných prodejnách v limitovaných edicích party soudků.

Petra WINKLEROVÁ

KOPIDLNO
vstupní brána Mariánské zahrady

Známý internetový server si před nedávnými volbami vybral Kopidlno jako příklad nejprůměrnějšího místa České republiky. Z reportáže vyplývá nepříjemný dojem, který u návštěvníka současné Kopidlno evokuje. Hovoří se o nudě, která tu panuje, zchátralém domovním fondu a ruinách nedostavěného a likvidovaného cukrovaru. Svůj názor podepírá zveřejněním náhodně oslovených občanů. Reportáž vyvolala mezi obyvateli Kopidlna velký ohlas a vzbudila silné emoce. To je současnost Kopidlna opravdu taková, jak byla v reportáži popsána? Zkusme

Kopidlenský zámek.

se v článku podívat na historii, ale i současnou realitu města Kopidlna objektivníma očima a pokusme se odpovědět na otázky vyslovené v reportáži. Zaslouží si současné Kopidlno se svým zdravou přírodou oplývajícím okolím zařazení do šedého průměru českých měst?

Městečko Kopidlno leží v jihovýchodním cípu okresu Jičín, na hranici Královéhradeckého a Středočeského kraje. Tvoří ho nejen Kopidlno, ale další připojené obce v jeho okolí – Pševes, Mlýnec, Drahoraz a Ledkov. Celkem zde žije 2 240 obyvatel.

První písemné zmínky o Kopidlnu jsou z r. 1322. Na jeho název existuje hned několik vysvětlení. V jednom z nich je název odvozen od léčivé byliny *kopidlen,* která kdysi hojně rostla v okolních lesích. Jiná verze hovoří o sousloví *kopjo dlinno*, což znamená ve staroslověnštině *dlouhé kopí*. Ale *kopidlo* je také kůl na seno. A tak Kopidlno může také být dvůr

s kopidly, kde se *kopilo seno*. K vysvětlení zvláštního názvu města, které dělá města neznalým lidem problémy nejen s vyslovením, ale i pravopisem, můžeme tedy vybírat, ten výklad, který se nám jeví jako nejbližší.

Stručná historie

Prvními pány v Kopidlně byli páni Kopidlanští. Po nich následovali Haugvici a Raubenhaupti, Trčkové, Thurn-Taxisové, Albrecht z Valdštejna, Ludvík z Ditrichsteinů či Schlikové (dále uvádíme jejich jméno v moderní době používané mnohem častěji, v jeho počeštělé formě – Šlikové). Kopidlanští vyznávali převážně učení Mistra Jana Husa a jednoznačně podpořili volbu Jiřího z Poděbrad za českého krále. V r. 1514 získalo Kopidlno od krále Vladislava II. statut města a v roce 1523 mu král Ludvík udělil městský znak: Na modrém štítě je doprava obrácená kozlí hlava s krkem a rohy; levá polovice hlavy, jeden roh a krk jsou černé, druhá polovice a druhý roh jsou bílé. *(Znak městečka je uveden na titulní straně obálky tohoto čísla OJKT.)*

V historii pánů Kopidlanských se dočítáme, že po smrti svého otce Zdenaty se ujal vlády nad rodovým panstvím syn Zikmund. Jeho mladší bratr, neukázněný Jan, byl v r. 1506 pro zavraždění zemana Cukra z Tamfeldu popraven na Staroměstském náměstí. Druhý bratr Jiřík se pak proslavil jako známý „škůdce zemský“, který se krutě mstil pražanům za bratrovu smrt. O této historické postavě napsal známý román spisovatel Václav Kaplický.

Získáním statutu města se v Kopidlně rozvinul obchod a řemesla. Byla to doba jeho překotného rozvoje. Obdélníkové náměstí bylo v té době ze všech stran roubeno domy. V jeho středu stála dřevěná roubená jednoposchoďová radnice. Bývala v ní též zájezdní hospoda. Radní dům byl zbořen až roku 1822, aby nepřekážel nové silnici, která tudy vedla. Okolní domy byly dřevěné se štíty do náměstí. Bydlet zde bylo výsadou panstva. Domy patřily jednotlivým feudálním rodům, pánům Václavu Halamovi z Běchar, Hrochovi z Bílska, Bradleckým z Labouně, Bořkovi z Dobaliv, Mladoňovi z Vršců, Janu Třineckému z Hronova a na Varabylech, Janu Veleslavínovi, sourozencům Haugvicovým z Biskupic a řadě dalších. Domy vzaly za své při velkém požáru města v roce 1686. V historii je zaznamenáno že v zámeckém vězení byl před svou popravou vězněn Tomáš Svoboda, postava z Jiráskova románu Temno. Před zámkem má svůj pomník a u hostince blízko nádraží se ještě najde označený kámen, u kterého byl roku 1728 popraven. *(O církevním pronásledování T. Svobody v OJKT už v nedávné době vyšly pozoruhodné články. – Pozn. red.)*

Kantorské prostředí a místní vzdělaní kněží velmi ovlivnili vzdělanost zdejších obyvatel. To se ale dostávalo zvláště synkům místních měšťanů a šlechty. Těm také byla určena místní farní škola, o níž první zmínka pochází už ze 14. století. V kronice školy se díky buditeli Františku Vackovi zachovala jména téměř všech místních kantorů, z nichž

někteří v pozdější době dosáhli v kulturním životě českého národa významného místa. Školní budova stávala v areálu kostela.

Další známou část Kopidlna tvořilo území pod kostelem, tzv. husí rynek, obývaný na rozdíl od náměstí místní chudinou. Tato část obce trpěla četnými záplavami a to ještě po 1. světové válce. Nebezpečí záplav bylo odstraněno až regulací říčky *Lešiny* (dnes Mrliny) v letech 1932-1933. Město nebylo nikdy obehnáno hradbami. Osou dolního města zůstala silnice zvaná císařská, která dodnes vede od Poděbrad k Jičínu. Město obtékala říčka *Leština,* která tvořila jakousi obrannou linii města. Výrazně se město začalo rozšiřovat koncem 18. století. V té době byla vybudována silnice z Kopidlna směrem na Libáň. Městečko žilo odedávna rušným společenským i obchodním životem. Přispělo k tomu to, že zde byla postavena jedna z prvých železnic v kraji, na trati z Nymburka do Jičína, která byla uvedena do provozu již roku 1881.

Pamětihodnosti

Největší atrakcí Kopidlna je zámek, který je pro náhodného návštěvníka nenápadně umístěn jen kousek od náměstí. Je obklopen rozsáhlým zámeckým parkem a rybníkem. Na původním místě stávala vodní tvrz z r. 1314, která byla později vypálena. Tehdejší majitel Václav Haugvic z Biskupic na jejím místě postavil zámek se 3 křídly a otevřenou loggií. O jeho dnešní podobu se nejvíce zasloužili Šlikové. *(Romantické zámecké prostředí zachytil barevný snímek – viz: tit. strana obálky dole vlevo.)*

Vznikla trojkřídlá ranně barokní dvoupatrová budova s uzavřeným nádvořím. Za Ervína Šlika bylo dostavěno čtvrté východní křídlo zámku. V přízemí jsou po celém obvodu prosklené arkády. Uprostřed jižního křídla je malá vížka s cibulovitou bání a pod ní je vstupní portál zdobený slunečními hodinami. V roce 1945 přešel zámek do rukou státu a od roku 1948 je zámek sídlem střední zahradnické školy. Původní dispozice z poslední přestavby zámku je v podstatě zachována. Ve 2. patře západního křídla jsou zachovány dřevěné kazetové stropy, pocházející z 2. poloviny 19. století.

Hlavní vchod do zámku.

Kolem zámku se rozkládá ve směru jihovýchodním rozsáhlý přírodně krajinářský park o rozloze 7,68 ha, jehož současná podoba pochází

Palmový skleník.

z radikální úpravy zahájené na konci 19. století z iniciativy hraběte Ervína Šlika. V r. 1564 byla přehrazena bažina a vytvořen zdejší rybník o rozloze 12 ha.

Park vhodně využívá mírné zvlněného terénu a uplatňují se zde široké travnaté průhledy na přilehlý zámecký rybník. Na východním okraji parku se nachází pravděpodobně uměle navršená kruhová vyhlídka na rybník. V zadních partiích prochází park v bažantnici a oboru. Parková úprava využívá prvků drobné architektury. V rámci opravy parku byl v jeho areálu budován *palmový skleník,* postavený podle vzoru schönbrunského palmového skleníku. Dále byla postavena fíkovna a oranžérie. Práce na výstavbě skleníku byly dokončeny v roce 1894. Je řešen jako volně stojící obdélníková stavba se zvýrazněným středním prostorem. Kratší strany jsou opatřeny trojúhelníkovými štíty a jsou orientovány směrem východ - západ. Objekt je přízemní, nepodsklepený, s výjimkou drobné obdélníkové prostory pod severní částí. Hlavní průčelí je orientováno k severu. Zde je situován jeden ze tří vstupů od skleníku. Obě přilehlá křídla přiléhají symetricky ke středové části z východní a západní strany. Jsou řešena shodně jak v exteriéru, tak interiéru. Vchody v obou křídlech jsou opatřeny dvoukřídlými dřevěnými prosklenými dveřmi. Konstrukce skleníku je kovová, dvouplášťová, s výplní u čtvercových skleněných tabulek. Po hřebeni konstrukce obou křídel vede úzká pěší lávka, lemovaná z obou stran kovovým zábradlím.

Přes různé úpravy byly v parku ponechány některé vzrostlé stromy, hlavně duby, jilmy a babyky. Postupně bylo v parku vysázeno mnoho stromů nových. Stromy jsou označeny jmenovkami, které informují o jejich správném botanickém názvu návštěvníka zajímajícího se o jednotlivé druhy. Park patří k dendrologicky nejbohatším a k nejlépe udržovaným objektům v kraji. Mezi nejzajímavější dřeviny patří např. metasekvoje čínská, tisovec dvouřadý, javor okrouhlolistý, křídlatec trojlistý, dub velkoplodý. Na úpravě parku s řadou vzácných dřevin je vidět péče studentů a učitelů zde umístěné zahradnické školy.

Druhou významnou stavbou města je *kostel sv. Jakuba Většího,* který se na-

chází na svahu v blízkosti náměstí (ulice Hilmarova a Vackova). Stavba vznikla na místě bývalého gotického kostela z druhé poloviny 14. století, který roku 1667 vyhořel. Přestavba byla dokončena v r. 1705 a je pravděpodobně dílem stavitele Filipa Spanngruckera, nejspíše podle tvorby G. Santiniho. Byla postavena na objednávku a náklady Františka Josefa Šlika. Jde o jednolodní stavbu oválného půdorysu proloženého křížem s pravoúhlým presbytářem, hranolovitou věží a oblými přístavky sakristií na bocích presbytáře. Ústředním prostorem kostela je eliptická loď zaklenutá osmidílnou valenou klenbou do středního oválného zrcadla se dvěma půleliptickými výklenky pro oltáře, v nichž jsou nástěnné malby oltářů provedené technikou al fresco. V iluzivních malbách jsou zavěšeny oválné oltářní obrazy Narození Páně a Zmrtvýchvstání od vídeňského malíře F. W. Tamta z r. 1703. V lodi je osmidílná kupole s ústřední nástropní malbou z legendy o sv. Jakubovi Větším. Nástěnná malba hlavního oltáře je zakryta novodobým pseudogotickým oltářem z r. 1888. Hranolová věž je v přízemích sklenutá křížovou klenbou. Iluzivní nástěnné malby kolem oltáře uvnitř kostela jsou dílem neznámého malíře a pocházejí z doby vzniku stavby. U kostela se nachází opěrná zeď a zbytek ohrazení městského hřbitova, který byl původně bezprostředně u jeho zdi. V jeho okolí se nachází unikátní galerie barokních skulptur. Volně stojící pískovcová barokní plastika sv. Judy Tadeáše pochází z r. 1717. Světec stojí vahou těla na levé noze, pravá je pokrčena. Levá ruka drží ve výši pasu rozevřenou knihu a pravá drží kyj, opřený o zem. Sv. Tadeáš je oblečen do řaseného splývaného roucha, přes něž je přehozen dlouhý plášť. Dalším výtvarným artefaktem je barokní pískovcová socha z roku 1715 – sv. Jana Nepomuckého. *(Viz připojený snímek.)*

Socha nad jednoduchým soklem má nápis: ORODUJ ZA NÁS // SVATÝ JENE NEP. Je umístěna na dříku, jehož tři stěny jsou osazeny reliéfy světců spočívajících na vystupujících konzolkách (sv. Ludmila se svatozáří a palmovou ratolestí, sv. Vít s knihou, ratolestí a kohoutem a sv. Václav s praporcem a štítem s orlicí). Dále tu najdeme ještě barokní pískovcovou sochu sv. Floriána z r. 1725, která je pravděpodobně prací M. Katterbauera. Umělecky zajímavé jsou i další pískovcové sochy sv. Barbory a sv. Kateřiny. Naproti kostelu se nachází děkanství, jehož barokní stavba byla vybudovaná v r. 1705 a upravená v létech 1803 - 1804. I ona přitahuje zájem návštěvníků. Je to jednopatrová budova s mansardovou střechou. V patře je na západní straně sál s malovaným stropem z roku 1869.

Mariánská zahrada

Město Kopidlno je součástí svazku obcí „Mariánská zahrada“. Všechny obce leží v jižní části okresu Jičín. Rozlohu vymezuje na jihu katastr města Kopidlna, na severu pak zasahuje do jičínské kotliny, kde se dotýká katastru města Jičína.

Letecký snímek Kopidlna.

Od severu k jihu dosahuje délky zhruba dvaceti kilometrů, od západu k východu dvanácti kilometrů. Jde o rozlohu zhruba 150 km². Na jihu zasahuje Mariánská zahrada do Středolabské tabule, odkud se terén výrazně zvedá a přechází do jičínské pahorkatiny. Jejím nejvyšším územím je Velišský hřbet se svými dvěma vrchy (Velišem 429 m.n.m. a Loretou 425 m.n.m.). Předěl Středolabské tabule a Jičínské pahorkatiny je výrazný na Libáňsku. Naproti tomu na Kopidlensku, kde krajinu formovala od severu přitékající říčka Mrlina, je pozvolnější. Ve vyšších polohách se dochovaly původní listnaté a smíšené lesy. Nejvýraznějšími toky v oblasti jsou Cidlina, Mrlina a Bystřice. Právě směřování těchto vodotečí do středních Čech bylo v době formování českého státu volně využito při utváření cestní sítě a vzniku páteřních komunikací. Území Mariánské zahrady má příznivé klimatické podmínky, dostatek vodotečí a úrodnou půdu. Z jeho jižních částí, Libáňska s Kopidlenska, pocházejí významné archeologické nálezy ze starší doby římské. Ojedinělou archeologickou památkou je rozsáhlé pravěké sídliště Češovské valy, vzdálené 6 km východně od Kopidlna.

Významnou lokalitou v místě je obec **Drahoraz** ležící cca 3 km východně od Kopidlna, která je známá hřbitovním kostelem sv. Petra a Pavla, jehož historie sahá do 13. století. Současný gotický kostel pochází z počátku 15. století. Zajímavostí je tzv. **Boží hrob**, který byl ke kostelu přistaven v letech 1695-98. Stavitelem božího hrobu, na jehož střeše je umístěn otevřený kamenný altánek, byl stavitel J. Gilmetti a český kameník M. Ocásek. Sousední dřevěná zvonice stojící na kamenné podezdívce byla postavena v roce 1893.

Kostel s „Božím hrobem" v Drahorazi.

V katastru Kopidlna je i obec **Mlýnec** s největším rybníkem jičínského okresu **Zrcadlem**. Rybník je prvou vodní plochou soustavy Rožďalovických rybníků, které je zimovištěm významných druhů ptáků a je zařazen do systému podporovaného EU – Natura 2000. *(Více na adrese: http://www.rozdalovickerybniky.eu/).* Rybník je známý chovem ryb a jeho výlov koncem října je událostí, které se účastní milovníci ryb ze širokého okolí. (Viz: *Snímek v barevné vložce uvnitř tohoto čísla OJKT.)*

Bučický rybník je významné turistické místo ležící na cyklostezce z Kopidlna do Rožďalovic. Na jeho břehu je obnovená zemědělská farma s penzionem a letním bufetem nad hladinou rybníka. Lokalita je častým cílem výletů kopidlenských občanů, ale i turistů z Nymburka. *(Fotosnímek Bučického rybníka s penzionem a farmou naleznete také v barevné vložce uvnitř tohoto čísla OJKT.)*

Významné osobnosti Kopidlna

V Kopidlně a jeho okolí se narodily významné osobnosti zastupující z valné části naši hudební historii. Na prvém místě je to **František Matěj Hilmar** – hudební skladatel, autor první české tištěné polky. Dále **František Alois Vacek** – děkan, učitel a spisovatel kopidlenský, **Josef Štěpán-Stefany** – dvorní klavírista Marie Terezie a učitel jejích dětí, **Béda Křídlo** – klavírní virtuos a hudební skladatel. Dále **Václav Antonín Crha** – český básník, spisovatel, žurnalista, **Dr. Karel Kadavý** – ředitel Štefánikovy hvězdárny v Praze, narozený v osadě Ledkov, **MUDr. Anna Honzáková** – první promovaná česká lékařka na Karlově univerzitě v Praze a její bratr **MUDr. Bedřich Honzák,** zakladatel nové nemocnice v Hradci Králové. Z novější historie **Jindřich Severa,** pedagog, sochař, předseda Svazu výtvarných umělců.

Z okolních obcí to byl učitel **Josef Jiří Straka**, rodák z Drahoraze, muzikant, skladatel, který byl v první polovině 20. století významnou osobností zdejšího kulturního a společenského života.

Současnou významnou osobností spojovanou s Kopidlnem je **Zdeněk Svěrák**, původně učitel, herec, scénárista, spisovatel, který žil v Kopidlně v době války a stal se v roce 2008 čestným občanem města. Vzpomínky na Kopidlno využil ve scénářích k úspěšným filmům Obecná škola a Vesničko má středisková.

Současnost KOPIDLNA

Středem Kopidlna i v současnosti prochází velmi frekventovaná silnice I. třídy, spojující Poděbrady a Jičín a směřující dále do Krkonoš. Kopidlno je křižovatkou i dalších silnic, které vedou směrem na Libáň (dále na Mladou Boleslav), na Rožďalovice (dále na Nymburk) a na Nový Bydžov.

Středem Kopidlna je i dnes náměstí, kterému se významnější proměny zatím vyhnuly. Najdeme tu většinou patrové domy, v jejichž přízemí jsou obchody a služby. Některé domy jsou jednopodlažní a pouze obytné. Na náměstí je pobočka České spořitelny, městský úřad, kino, městská knihovna, ordinace zubního lékaře. Středem jedné části náměstí – odpočinkové – je kašna, ve středu druhé části je sousoší Mariánská trojice. V horní části náměstí, proti vchodu do zámku, je pošta. Mimo náměstí je obvodní oddělení Policie ČR, základní škola a zdravotní středisko. Nádraží ČD, které leží v polovině trati Jičín – Nymburk, je po rekonstrukci a bylo v roce 2010 oceněno v soutěži o nejkrásnější nádraží v republice krásným čestným 7. místem. *(Snímek kopidlenského nádraží je v barevné vložce.)*

Historická trať Kopidlno - Bakov nad Jizerou byla v roce 2010 zrušena a nahrazena autobusy. V prostoru bývalé cihelny bylo vystavěno sídliště, které mělo původně sloužit pracovníkům nově rekonstruovaného cukrovaru. Po jeho zrušení a likvidaci se stalo místem významného přílivu nových, zvláště mladých obyvatel. Mezi nimi sem přišlo i 20 rodin Volyňských Čechů, kteří se postupně sžili s místními obyvateli. Nedostatek pracovních míst však vede k dojíždění a postupnému stěhování mladých rodin z Kopidlna. Jsou nahrazovány romskými rodinami a Vietnamci. V Kopidlně se tak vytváří mnohonárodní společnost, jejíž soužití přináší současnému životu města řadu komplikací a odráží se v bezpečnostní situaci v městě a jeho okolí.

V celém městě jsou chodníky a bezprašné ulice, které čekají na větší opravu, stejně jako prostor náměstí. *(Na přiloženém snímku je záběr jedné z charakteristických částí kopidlanského náměstí.)* Všechny ulice a pochopitelně i náměstí jsou pojmenovány jmény osobností z historie města – Hilmarovo náměstí, ulice Filcíkova, Crhova, T. Svobody, Vackova, Hilmarova, Bédy Křídla. Zásobování obce vodou je zajištěno veřejným vodovodem (voda je vedena z 15 km vzdáleného Batína), odvod

odpadních vod veřejnou kanalizací je částečně sveden do čistírny odpadních vod ve vlastnictví bývalého cukrovaru Kopidlno. V současnosti byla zahájena výstavba nové čističky za podpory finančních prostředků EU. Cílem projektu je zlepšení kvality vody v řece Mrlině prostřednictvím nové čistírny odpadních vod pro město Kopidlno a jejího napojení na stávající úseky kanalizace tak, aby navržená koncepce zabezpečila vyšší efektivitu čištění v celé lokalitě. Přínosem projektu bude vyřazení celkem čtyř výústí nejvíce znečišťujících povrchový tok protékající městem a napojení cca 50 % stok města na novou ČOV.

Po celé obci je zajištěn svoz domovního odpadu z popelnicových nádob nebo speciálních pytlů, které si občané mohou zakoupit. Svoz zajišťují Severočeské komunální služby Jablonec nad Nisou. Celé Kopidlno je samozřejmě vybaveno veřejným osvětlením a veřejným rozhlasem, propojeným do okolních obcí. Vytápění v městě je zabezpečeno převážně plynem, po realizaci náročné plynofikace, která proběhla v letech 2005-2007.

Snímek představuje každoroční událost zvanou „Mladé Hilmarovo Kopidlno“. Na nádvoří kopidlenského zámku právě hraje dechový orchestr ZUŠ z Chlumce nad Cidlinou.

Život města řídí **městský úřad,** který vykonává v přenesené působnosti státní správu pro správní obvod, který má cca 7000 obyvatel (živnostenský úřad, soci-

ální dávky, ochrana zemědělské půdy), stavební úřad a matrika mají obvody menší. Je tvořen starostkou, kterou je v současnosti ing. Hana Masáková a zastupitelstvem s 15 členy a dalšími 12 zaměstnanci města.

Nejen v historii Kopidlna byly významné kulturní osobnosti, i v současné době jsou zde výrazné snahy o zachování a rozšíření kultury, o něž usilují někteří vzdělaní současníci Město je provozovatelem kina (další nejbližší kino je v Jičíně), dlouhou tradici měl festival dechových hudeb *„Mladé Hilmarovo Kopidlno“,* který byl od roku 2008 nahrazen širším společensko-kulturním setkáním *„Vzhůru Kopidlno*!“ a v letech 2010 a 2011 s názvem **KOPIDLENSKÉ SLAVNOSTI.** Městský úřad vydává čtvrtletník *KOPIDLENSKÉ LISTY,* v němž se snaží co nejobjektivněji seznamovat občany s děním v obci, připomíná významné osobnosti a historické události, čerpá z materiálů okresního archivu, seznamuje s činností zájmových sdružení a spolků a škol apod. V Kopidlně se rovněž poctivě starají o vedení kroniky. V budově úřadu je obřadní síň, kde se kromě svateb uskutečňují i vítání občánků, loučení s absolventy obou škol a příležitostně i koncerty. Ve výstavbě je Kulturní vzdělávací centrum v budově bývalého muzea v Hilmarově ulici.

Kopidlenské slavnosti 2011.

Pracovní příležitosti ve městě byly omezeny likvidací rekonstruovaného cukrovaru, jehož výstavba byla zastavena v r. 1990 a celý objekt byl postupně zbourán. V současné době se hledají možnosti jak tyto prostory, které leží uvnitř města, efektivně využít. Na okraji obce směrem na Libáň má provozovny firma BenKo – dřevozpracující podnik s. r. o. (pila, výroba parket). Kromě těchto větších místních firem mají v Kopidlně střediska další podnikatelské subjekty (Rybářství, Jednota) a drobné provozovny či služby bez provozoven např. řada podnikatelů - fyzických osob).

Mažoretky STONOŽKY z Kopidlna jsou známé v celé republice. A protože jejich obliba a přitažlivost je vysoká, stejný snímek opakujeme i na titulní straně obálky tohoto čísla OJKT.

V Kopidlně aktivně pracují spolky a zájmová sdružení. Mnohé aktivity, kterými se město prézentovalo v minulosti, se změnou společenské situace v zemi zanikly. Je to např. místní Autoklub, který po léta organizoval Mezinárodní autoturistické setkání Český ráj (24. ročníků), nebo největší bluegrassový festival v Čechách Banjo Jamboree, jehož bylo Kopidlno 25 let hostitelem a který byl prvním festivalem svého druhu v Evropě. Stále aktivně pracuje Sbor dobrovolných hasičů, sportovní oddíly (stolní tenis, fotbal, cvičení žen), využívající nově postavenou sportovní halu proti budově sokolovny. Vynikajících výsledků dosáhly mažoretky STONOŽKY, které se s úspěchem účastní řady republikových soutěží *(snímek z jejich vystoupení čtenář nalezne i v barevné vložce – pozn.)* jsou součástí významných společenských událostí v městě i okolí. Aktivní jsou včelaři *(také se svými pravidelnými plesy)*, zahrádkáři, kynologové, rybáři, modeláři, pokračuje úspěšná tradice šachového kroužku a kroužku paličkování při místní základní škole. Kopidlno je dostatečně vybaveno sportovišti. Je zde fotbalové hřiště, byl upraven zimní stadión (přírodní), v areálu SZaŠ je další moderní sportovní hala. Budova sokolovny je využívána pro sport (stolní tenis, cvičení žen a mažoretky) i jako kulturní stánek pro pořádání divadelních a dalších produkcí. Pro život města má velký význam každoroční pořádání prézentační akce místní zahradnické školy – **Kopidlenský kvítek,** spojený se soutěží žáků a studentů v zahradnických oborech. Akce přivádí do Kopidlna každoročně tisíce návštěvníků, kteří obdivují vyzdobené prostory zámku a možnost nákupů výpěstků v prostorách zámeckého parku i kopidlenského náměstí.

V roce 1996 byla dokončena rekonstrukce domu s pečovatelskou službou. V objektu je 11 samostatných bytů velikosti 1 + 1 s příslušenstvím, elektrickým vytápěním (dva byty jsou vybaveny pro invalidní osoby), společné prostory, zázemí pečovatelek včetně prádelny a mandlu, provozovna pedikúry.

Síť obchodů a služeb v Kopidlně je významná nejen pro občany Kopidlna, ale i okolních obcí. Kromě obchodů s potravinami a smíšeným zbožím jsou zde obchody s textilem, domácími potřebami, hospodářskými potřebami, čerpací stanice, prodejny květin, drogerie, 2 cukrárny, autobazar, obchod palivy, 3 restaurace, provozovna rychlého občerstvení, vinárna. Dostupné jsou služby - autoopravna, čistírna, krejčovství, kadeřnictví, oprava elektrospotřebičů, autodoprava, stavební firmy, vzniká opravna obuvi a provozovna pedikúry.

V Kopidlně je několik budov základní školy. Pro 1. až 5. ročník je zcela rekonstruovaná 100 let stará budova, pro 6. až 9. ročník slouží budova postavená ve dvacátých letech tohoto století, která má celkem 10 učeben. Za zmínku rozhodně stojí její fasáda zdobená sgrafity (bohužel časem poznamenanými a tedy čekajícími na opravu). Budova II. stupně tvoří spolu se sousedními budovami mateřské školy, (nově vybudované v polovině 80. let), ucelený školský areál. Ten byl v uplynulém desetiletí

doplněn novou moderní školní jídelnou a přestavěným pavilonem tříd 1. stupně, kam se přemístila většina tříd ze staré školní budovy v Hilmarově ulici a víceúčelovou sportovní halou pro školy i veřejnost.

Současné vedení města se snaží změnit vzhled celého Kopidlna, včetně jeho náměstí. Zjména jeho vybavenost, vytvořit podmínky k výstavně a přilákání mladých lidí a zajištění dostatek pracovních příležitostí pro ně.

Z investic, které nyní ve městě probíhají a které jsou delší dobu plánované, vrcholí výstavba kulturně-vzdělávacího centra, které bude sloužit pro vzdělávání, volnočasové aktivity a další činnosti občanského života. Bude tu mít sídlo informační centrum, knihovna, vznikne potřebná místnost pro spolkovou a vzdělávací činnost zájmových a společenských organizací. V objektu bude výtah a další provozní zázemí, 3 kanceláře pro personál, na pozemku zařízení bude k dispozici dětské hřiště.

Z dalších staveb, které jsou před dokončením, jmenujme aspoň veřejné osvětlení v městské části Mlýnci. Dále je plánováno vybudování infrastruktury pro výstavbu rodinných domů, kde již jsou pozemky rozparcelované a nabízí se k prodeji.

Areál po likvidaci bývalého cukrovaru znovu ožije průmyslovou výrobou. Akciová společnost UNIMILLS tam chce v příštích letech začít zpracovávat obilí v nově vybudovaném mlýně. Počítá se s velkou revitalizací náměstí města.

V oblasti kultury (obzvláště v obecně oblíbených akcích) se v Kopidlně pořádá tradiční ples města Kopidlna, ples včelařů a hasičů a dětský maškarní bál.

Nelze tvrdit, že v Kopidlně v současnosti nejsou problémy. Jsou tu také – jako i v jiných místech naší republiky. Také stále platí, že Jičínsko a zvláště jeho části Kopidlensko a Libáňsko patří k málo hospodářsky rozvinutým částem Čech, navíc s nejvyšším průměrným věkem obyvatelstva a s nejnižšími průměrnými příjmy pracujících obyvatel. Na úvodní otázku, zda je Kopidlno oním „koncem světa“, lze tedy s jistotou odpovědět, že toto historicky zajímavé místo se podle nejaktivnějších jeho obyvatel s tímto stavem nehodlá smířit a že touží po tom, aby se právě tu výrazně zlepšily podmínky pro bohatý život zejména budoucích generací. Kopidlno má šanci stát se ve skutečně kulturně a vyspěle řízeném státě místem pro zajímavý život všech svých obyvatel. Především snad pro svoje zasazení právě do zatím málo necitlivými lidskými zásahy ohrožené okolisté přírody. Vskutku moderně a humánně koncipovaný rozvoj měst a jejich okolí musí stále více vycházet z nejvyšší ochrany přirozených přírodních podmínek každého místa v zemi. A v tom směru má Kopidlno přímo unikátní pozici.

Autor podstatné části tohoto vyprávění o svém městě: **Oldřich SUCHORADSKÝ,**
KOPIDLNO – Mlýnec.